

A TENGERPART

NAPILAP.

V. évfolyam.

FIUME, vasárnap, 1908. szeptember 20.

202. szám.

Kiadóhivatal (telefonszám 229)
Vicolo dell' Ospedale, Wurzer ház I. emelet.
Szerkesztőség és fők-kiadóhivatal (telefonszám 954)
Susák Uskocka utca 54. II. emelet.
Nyomda telefonszáma (sürgős esetekben) 920.

Előfizetési ár:
Egész évre . . . 24 kor. Negyedévre . . . 6 kor.
Félévre . . . 12 kor. Egy hónapra . . . 2 kor.
Egyes szám ára 6 fillér.

HIRDETÉSEKET
kiadóhivatal mérsékelt áron számít.
Hivatalos hirdetések 6 hasábos pelit sorja 40 fillér.

Az új ipartörvénytervezet rendelkezései a sztrájkok, munkáskizárások stb. dolgában.

II.

Az ipartörvény-tervezetnek a már kitört sztrájkok és kizárások szabályozására vonatkozó rendelkezéseknél sokkal nagyobb jelentőséggel bírnak azok a preventív intézkedések, amelyeket a tervezet XXX. fejezete a munkaszünetések megelőzése céljából kilátásba vesz. A szociális béke, valamint a munkaszünetelésekből mindkét félre, továbbá az iparra és még a közönségre is háramló károk megelőzése érdekében a tervezet kötelezővé teszi úgy a munkaadókra, mint a munkásokra vonatkozólag az előzetes békéltetés megkísérlését. Tehát sem sztrájkot, sem munkáskizárást nem szabad megkezdeni, még mielőtt a békéltetés meg nem kíséreltetett s meg nem hiúsult volna.

A jövőben a tervezet a következő rendet kívánja meghonosítani:

A munkaadók vagy alkalmazottak vagy azok bizonyos csoportja a munkaviszonyt érintő vitás kérdésben az arra vonatkozó kívánságot vagy ajánlatot, mint az illetők közös kívánságát vagy ajánlatát, a munkabeszüntetésnek vagy kizárásnak fogantatása előtt kötelesek írásban alkalmazottak, illetőleg a munkaadó vagy munkaadók elé terjeszteni.

Ha az előterjesztéssel élő munkaadók, illetve alkalmazottak vagy saját személyükben vagy saját kebelükből választott felhatalmazott képviselői, ha pedig számuk husznál nagyobb, csak saját kebelükből választott felhatalmazott képviselőik írhatják alá és terjeszthetik a másik fél elé.

A felek helyett az azokra illetékes egyesületek is eljárhatnak, ha e jogokat szerződéses megállapodás biztosítja.

Ha a felek az előterjesztett kívánság vagy ajánlat tekintetében megegyeznek, az egyezség megkötése végett az illetékes iparbiróság elnökéhez fordulnak, ha pedig megegyezni nem tudnak, azok bármelyike a békéltető eljárás megindítását kérheti.

A békéltető eljárás kötelező a munkaadóra, ha vállalatában vagy a vállalat bizonyos szakmájában legalább husz alkalmazottat foglalkoztat és ezeknek legalább fele kéri azt.

Ha valamely helységben az oly munkaadóknál foglalkoztatott azonos szakmabeli alkalmazottaknak fele kéri a békéltető eljárást, kik külön-külön husznál nagyobb számú alkalmazottat nem tartanak, a békéltető eljárás az azt kérő alkalmazottakat foglalkoztató valamennyi munkaidőre kötelező.

Oly esetekben, midőn a békéltető eljárás kötelező a munkaadóra vagy munkaadókra, ha azt az alkalmazottak kéri, az alkalmazottakra is, ha a békéltető eljárást a munkaadó vagy munkaadók kéri.

Ha az alkalmazottak a munkát beszüntették, vagy a munkaadók az alkalmazottakat kizárták, az a fél, mely a békéltető eljárás megindítását a másik félre nézve kötelezően kérheti, azt a munkabeszüntetés vagy kizárás fogantatásától számított negyvennyolc óra alatt kötelese kérni.

Ha az egyik fél a másik félnek békéltető eljárás igénybevétele iránt tett javaslatát elutasítja, ez utóbbinak megkeresésére a rá nézve illetékes iparbirósági elnök haladéktalanul megállapítani tartozik, hogy oly esetről van szó, melyben a békéltető eljárás az erre felhívott félre nézve kötelező.

Jogában áll e végből a feleket nyilatkozásra felhívni, az érdekelt munkaadókat és az

érdekelt alkalmazottakat gyűlésre összehívni, az ipari és kereskedelmi testületek által az alkalmazottakról vezetett nyilvántartásokba betekinteni, végül e teendőknek saját illetékességi területén kívül szükségesnek mutatkozó fogantatása végett más iparbirósági elnököt megkeresni.

A békéltetés kötelező megkísérlésének törvényhozási uton való elrendelése papirintézkedésnek bizonyulna, ha nem sikerülne annak az életbe leendő átvétele céljából olyan szankcionáló eszközökről gondoskodni, amelyek elég hatályosoknak fognak bizonyulni az előzetes békéltetéstől vonakodókkal szemben.

A problémát t. i. megnehezíti az a körülmény, hogy az előzetes békéltetés nélkül megindított sztrájkokkal szemben mindenféle sablonos büntetés, (pénzbírság, elzárás) cserbenhagyja a törvény végrehajtására hivatott közveket. Egyszerűen azért, mert a munkásokat ezrivel bezárni nem lehet s mert az iparnak nem bezárt, hanem dolgozó munkásokra van van szüksége.

Mindamellett, hogy evvel a problémával a tudósok, a törvényhozók s az érdekelt szakadatanul foglalkoztak, nem ismerünk sem a gyakorlatban, sem az irodalomban az európai viszonyokra vonatkozólag helytálló megoldási javaslatot.

A magyar ipartörvénytervezetnek örök dicsősége marad majd mindig az a tény, hogy négy olyan joghátrányt volt képes kodifikálni, amely az előzetes békéltetés ellen kötelezettsége ellen vétőket sújtani fogja s a mellett hogy e joghátrányok egyike sem mozog a büntetőpolitika területén, mégis emberi számítás szerint a legtöbb esetben elég hatályosnak fog bizonyulni a kívánt cél elérésére az előzetes megbékéltetés fogantatására. Ez a négy szankció szószerint így hangzik:

559. §. Teljesítési miasztásuk vagy késedelmük mentségeül a munkabeszüntetésre vagy kizárásra nem hivatkozhatnak az oly munkaadók vagy alkalmazottak, akik a köztük és a munkadók, illetve alkalmazottaik közt felmerült vitás ügyből kifolyólag a békéltető eljárás kérését akkor, amikor ez az 556. §. értelmében kötelesek, az ott megállapított határidő alatt elmulasztják vagy a másik félnek a békéltető eljárás igénybevétele iránt tett javaslatát akkor, mikor annak elfogadása az 552-től 555. §. értelmében rájuk nézve kötelező, elutasítják.

E rendelkezéstől eltérő megállapodásnak nincs hatálya.

560. §. Azzal a féllel szemben, aki a felmerült vitás ügyből kifolyólag a békéltető eljárás kérését akkor, amikor ez az 556. §. értelmében kötelese, az ott megállapított határidő alatt elmulasztja, vagy a másik félnek a békéltető eljárás igénybevétele iránt tett javaslatát akkor, amikor annak elfogadása az 552—555. §§. értelmében rá nézve kötelező, elutasítja, a munkaközvetítő intézet működését s nevezetesen a vétkes munkaadóval szemben mindaddig, míg a vitás ügy következtében tőle kilépett alkalmazottakat ő maga vagy más munkaadó újból nem alkalmazza, a vétkes alkalmazottakkal szemben pedig míg a munkaadó üzemiében beállott hiány saját maguknak vagy más alkalmazottaknak belépésével pótolva nincs, — felfüggeszti.

561. §. Az a fél, aki a felmerült vitás

ügyből kifolyólag a békéltetés eljárás kérését akkor, amikor ez az 556. §. értelmében kötelese, az ott megállapított határidő alatt elmulasztja vagy a másik félnek a békéltető eljárás igénybevétele iránt tett javaslatát akkor, amikor annak elfogadása az 552—555. §§. értelmében rá nézve kötelező elutasítja, a másik fél szerződészegésére alapítható követelését sem kereset, sem kifogás útján nem érvényesítheti.

562. §. A munkaadók és alkalmazottak által e törvény alapján létesített testületek és egyesületek oly munkaadókat és alkalmazottakat, kik valamely vitás ügyből kifolyólag a békéltető eljárás kérését akkor, mikor ez az 556. §. értelmében kötelesek, az ott megállapított határidő alatt elmulasztják vagy a másik félnek a békéltető eljárás igénybevétele iránt tett javaslat akkor, mikor annak elfogadása az 552—555. szakaszok értelmében rájuk nézve kötelező, elutasítják, nem segélyezhetnek.

564. §. A felek írásba foglalt és általuk illetőleg képviselőik által aláírt szerződés útján megállapodhatnak, hogy amennyiben a békéltető eljárás nem vezetne megegyezésre, a vitás ügy választott birói döntéssel intéztessék el.

A rendkívül nagy jelentőségüknek fogva szószerint idézett rendelkezések lényege röviden abban foglalható össze, hogy azoknak, akik az előzetesen kötelező békéltetés megkísérlése nélkül sztrájkba lépnek, a munkaközvetítő-intézet mindaddig munkát nem juttathat, amíg helyük régebbi munkaadójuknál betöltve nincsen s azonkívül szakszervezetük nem segélyezheti őket. Evvel a két eszközzel a békéltetés nélkül sztrájkolókat tehát az éhenhalásra kárhóztathatók, aminek elkerülése céljából emberi előrelátás szerint mégis csak keresni fogják a békéltetésre vezető utat. Végre is Paris vaut une messe.

Nem mulaszthatjuk el az alkalmat anélkül, hogy ismét nagyon nyomatékosan rá ne mutassunk a községi munkaközvetítés kizárólagosságának minden egyéb újítási tervet felülmuló rendkívüli nagy fontosságára. A békéltetés nélküli sztrájk ellen nincs más remedium — miként fentebb láttuk — mint a munka és a segélyezés megtagadása az ily módon sztrájkolóktól. Hogy a segélyezés törvényellenesen is nem fog-e a törvényellenesen sztrájkolóknak mégis megadni, az oly kérdés, amelyre csak a jövő hozhatja meg a feleletet. Bizonyos az, hogy ezen eszköz fölött a közhatalom nem rendelkezik olyan nagy mértékben, mint a munkaközvetítés megtagadásának igazában csak az esetben van komoly és erőteljes befolyása a sztrájkolókra, ha a megtagadott községi munkaközvetítésen kívül csakugyan nem lehet más helyre fordulniok munkáért.

Csak ha a községi munkaközvetítő intézet az egyetlen munkáselhelyező intézet s rajta kívül csakugyan nincsen más munkaalkalmat kimutató hely vagy közeg, képviselheti ennek a törvényellenesen sztrájkolóktól való megvonása azt a hatalmas erőtényezőt, amelylyel a szem előtt tartott irányban való cselekvés a renitenektől is kikényszeríthető.

Ha sztrájk az új ipartörvény érvényességének elején tán ki is fog még történni az előzetes békéltetés megkísérlése nélkül, bizonyos az, hogy munkáskizárás nem lesz e nélkül eszközölhető. A fentebb szószerint idézett szankció

természete ezt teljesen kizárja. Békéltetés nélkül munkásaikat kizáró munkaadók ugyanis nem fogják élvezhetni — még szerződéses megállapodás esetén sem — a vis majorra való hivatkozás kedvezményét szállítási késedelmeik esetén; továbbá nem vehetik igénybe a munkaközvetítő intézetet a kizárt munkások helyébe felveendő új munkások kapása céljából; azután nem érvényesíthetik követeléseiket netán szerződéses alkalmoztaikkal szemben és végül nem vehetik majd igénybe munkaadóegyesületek lockout-segélyezését.

Ily lényeges joghatályokkal szemben a munkaadók is mindenesetre az előzetes békéltetési tárgyalás-khoz fognak folyamodni, mielőtt munkásaik kizárásának különben is kétélű fegyveréhez nyulnának.

UJDONSÁGOK.

— **A kamara ülése.** A kereskedelmi kamara tegnapi ülését határozatképtelenség miatt nem tarthatták meg. Mindössze 9 tag jelent meg.

— **Egy nyilatkozat.** Fodor Oszkár lapunk volt munkatársa, egy helyi lapban, melyet ő keresztelt el „kis piszkos”-nak, nyilatkozik ellenünk. Válaszunk a dologban röviden ez:

Hajlandók vagyunk minden tisztességes kabátú férfiúnak, aki kiadóhivatalunkba elfárad, bebizonyítani, hogy F. O. az idézett május—augusztus hónapokban nemcsak kikapta tőlünk minden járandóságát, hanem kilépése napján szept. 1-én még 38 kor. 86 fillérrel maradt adósunk, amit természetesen nem fogunk tudni rajta behajtani.

Hogy Fodor valótlanosságokat ír rólunk és pláne — a kitarított újságjában, azt bírálja el helyettünk a fiumei magyar közönség.

— **A talált emberfej titka.** Tegnapi számunkban megemlékeztünk a San Vito templom előtt talált emberfejről, melyről Jellouscheg dr. a mentők orvosa azt a „szakvéleményt” mondta, hogy már 20—30 éve lehetett a föld alatt. Ma kiderült az alapos vizsgálat nyomán, hogy az agy tele van tengervízzel és hogy a fej mindössze körülbelül nyolc hónapig feküdhethet a tengerben. Lehet, hogy halászkok fogták ki hálójukban — erre vall az a halászkoknál használatos zsebkeendő is, melybe a fej göngyölve volt — s hogy azért szabadultak meg titokban a fejtől, hogy ugyanazzal a hálóval kifogott halaik eladásában kárt ne szenvedjenek. De hát akkor hogyan került a titkatos emberfej a vízbe?

— **Hadihajóink útja.** Pólából írják: A Kaiserin Elisabeth páncélos e hó 12-én Ádenbe érkezett és onnan tegnap Colomboba indult. A Kaiser Franz Josef I. páncélos pedig e hó 7-én Czingtauba érkezett, hol három hetet fog tölteni. A hajókon minden rendben van.

— **Templomi ülések bérbeadása.** A helybeli izraelita hitközség ezton is tudomására hozza a hitközség tagjainak, hogy a templomi ülőszékek bérbevétele, valamint az állóhelyekre szóló belépti jegyek eladása vagy ingyenes kiadása f. évi szeptember hó 20-án d. e. 9—12 és d. u. 3—4 óráig, továbbá f. hó 23-án d. u. 6—7 óráig fog végbemenni.

Az újévi és engesztelő napi istentiszteletek alkalmával jegy felmutatása nélkül senki sem foglalhat el ülőhelyet. E tekintetben tehát szigorú ellenőrzést fog az előljárásság gyakorolni.

— **A kikötőből.** Szeptember 19-én érkezett „Dandolo” olasz gőzös Calcuttaból 3492 bál jutával, „Mátyás Király” magyar gőzös Valenciából 230 tonna vegyes áruval, „Hay” torpedóhajó. Indult: „Tyria” angol gőzös Liverpoolba 210 tonna liszttel és 60 tonna vegyes áruval, „Byzancz” német gőzös Hamburgba 120 tonna vegyes áruval.

— **A „Danubius” ünnepe.** Jövő hó 10-én bocsátják vízre a Danubius fiumei hajógyárában a „Pandur” torpedóhajót, mely az összes eddigi Fiumében készült torpedóhajók közül a legnagyobb. E vízrebocsátással köti össze a Danubius igazgatósága a gyár tulajdonképeni ünnepélyes felavatását is és ez alkalomra meghívta a magyar kormány összes tagjait, valamint a haditengerészet és a hadügyminisztérium képviselőit is. Az igazgatóság a vízrebocsátás után úgy a Fiumében alkalmazott 1100, mint a portoréi fiókgárban dolgozó 500 munkás számára nagy munkásünnepét tervez.

— **A fiatal Fiume.** A B. H. e. címmel tegnap ismét érdekes leleplezéseket közl a „Giovine Fiume”-ről és annak olaszországi összeköttetéseiről. A fővárosi lap az alábbiakat írja:

A magyar kikötővárosban tudvalevően Giovine Fiume név alatt garázdálkodik az irredenta egyesület, amelyet azonban mint nekünk egy olaszországi olvasónk írja, magából Itáliából buzgón támogatnak. A név maga a Giovine Italia mintájára készült s ez Mazzini-nek volt a félelmetes, titkos társulata, amely minduntalan esztelenül rendezett összeesküvéseket és sok kelemetlenséget szerzett II. Viktor Emánuel királynak, az olasz egység megalapítójának is. A fiumei egyesület mögött most az olaszországi Dante egyesület áll, amelynek bevallottan ártatlan célja a külföldre kivándorolt olaszok nyelvét és nemzetiségét védelmezni. De valójában, f. leg a határszéleken politikai izgatást végez az illető országok alattvalói között is s e tekintetben nem kiméli a francia és a svájci határt sem s fokozott buzdogással dolgozik az osztrákon és magyarokon is. Az egyesület elnöke Zillari Paszkál szenátor s volt közoktatási miniszter, a hírneves történész, a kit 80-ik születésnapja alkalmából a kolozsvári egyetem is megválasztott tiszteleti doktornak. Villari többször titokban járt Fiumében s jó részben neki tulajdonítható, hogy a horvátosítás ellen például joggal védekező fiumei olaszok egyenesen irredentisták lettek.

Érdemes különben azzal a Dante-egyesülettel is megismerkedni, amely éppen most tartja 19-ik kongresszusát Akvilában. Kiterjeszti működését északi és déli Amerikára, ahol milliószámra élnek olaszok (1907-ben közel nyolcszáz ezer s még 1908-ban is majdnem kétszáz ezer vándorolt ki oda), sőt Oroszországra és a török birodalomra is s az utóbbiban előszeretettel alapít olasz iskolákat s ilyenekkel Marseille és Toulon városokat is elátja, ahol a számuk jóval több a százezernél. A törökországi olasz iskolák pedig elsősorban magyar-osztrákellenes izgatást fejtenek ki. Az is kétségen kívüli dolog, hogy a francia, osztrák és a svájci nyelvhatár felé mindinkább előrehatol az olasz nép. A Dante-egyesület ideai jelentésében legkevésbé sem van Ausztriáról és Fiuméről, mert ott Nemzeti Liga név alatt működik s hasonló Fiumében még nem alapítottak, de bár amott szerény eszközökkel dolgozik, mégis 72 iskolát tudott alapítani 160 tanítással, segített 31 iskolát s 8000 gyermeket látott el ruházzal és táplálékkal. Fiumében új olasz iskolák alapítására nincsen szükség, (mert hiszen telik a városnak a magyar bankok és gyárak községi adójából és a magyar idegenforgalomból és fogyasztási adójából — A szerk.); nagyon valószínű tehát, hogy más irányban veszik igénybe a Dante-egyesület támogatását. Alapszabályai szerint politikával nem foglalkozik, ami azonban írott malaszt marad s ellene szól Villarinak többszörös tartózkodása Fiumében. Jelentése azonban nyitlan megücséri vagy korholja azokat az olasz konzulokat akik nem a legodaadóbban támogatják külföldön az egyesületet s ezért fölöttük némi külügyminiszteri belépti jegyet gyakorlására van szükség. Hozzá a Dante-egyesület folyton iznosodik, Scarpa, egy velencei polgár utóbb hagyott rá 800.000 lírát. Csak 1899-ben alapították s 1895-ben még csak 4000 tagja volt, úgy hogy évi 15000 líránál többet nem tudott fordítani külföldi olasz iskolák segítésére.

Programjában van ugyan belföldi iskolák támogatása is, mert hiszen az olaszországi alfabetizmus meghaladja az ötven százalékot; erre azonban nagyon kevés jut az egyesület jövedelméből. Már Villari elnöklésével 1900-ban tízezerre szaporodott a tagok száma s évenként közel 40 lírát áldozhatott hasonló célra. Az utóbbi nyolc év alatt azonban nagy lendületet vett az egyesület. Vagyona nem nagy, nincs kétszáz ezer líra, de tekintélyesebb a jövedelme: évi 269 ezer líra. Hozzája gyűlt aláírások útján 36.000 líra s 870 alapító tag minden éven legalább 100 lírával járul az egyesület céljaihoz. E mellett az olasz kormány nyereségykölcsönt is engedélyezett a Dante-egyesületnek, amely eddig 300.000 líránál többet jövedelmezett s a további bevétel ezen a címen 525.000 lírára van előirányozva. Előrelátható, hogy amilyen erős ezidő szerint a nemzeti lelkesedés Olaszországban, az egyesület még inkább meg fog erősödni, különösen azóta, hogy szabadkőműves vezetőitől megszabadult, akik az egyesület vagyonát a páholyok érdekében kezelték s lehetőleg antiklerikális

iskolai politikát is folytattak. Mig a mostani vezetőség buzgón támogat külföldi olasz katolikus iskolákat is, így a vallást rendkívül ügyesen szintén az irredentizmns szolgálatába hajtja.

Szigorúan meg kellene figyelni tehát az olaszországi Dante-egyesület fiumei működését is s végre alaposan ki kellene deríteni a Giovane Fiume-vel való benső kapcsolatának részleteit, mert Villari szenátor nem hiába járt többször Fiumében, míg a teljesen olasz, de francia alattvaló Korzika-szigetre nem mert ellátogatni irredentát szervezni.

— **A nyelvkérdés Dalmáciában.** Záraból jelentik, hogy a dalmáciai helytartóság a dalmáciai nyelvkérdés rendezéséről javaslatot készített. Nardelli helytartó most meghívta a dalmáciai reichsrati képviselőket, hogy válasszának két-három tagból álló bizottságot, amely e hónap 26-án bizalmas tanácskozássra gyűlne össze a nyelvkérdés alapelveinek megvitatására.

— **Montenegró-ellenes szerb párt Dalmáciában.** Záraból jelentik: Kattaróban az ottani szerbek körében mozgalom indult meg egy Montenegró-ellenes párt alakulására. Demokratikus szerb párt az elővezése az új pártnak, amelybe úgy a kattarói, mint a többi dalmáciai község szerb lakói beléptek. Az új párt vezetési a Gopcsévics testvérek, tekintélyes tőkepénzesek. A párt kimondta, hogy Kattaró jelenlegi képviselői, akik az olaszág érdekeit szolgálják, a legközebbi választásoknál kibuktatja.

— **Horvátok a magyar iskola ellen.** Zágrábról jelentik nekünk: A lapok értesülése szerint Pleternicában a magyar államvasuti alkalmazottak magyar iskolát akarnak alapítani és hogy a minisztérium már bizottságot küldött ki az iskola számára való telek megvásárlására végett. A „Ploket” fölhívja a pleternicai horvátokat, hogy ne adjanak el telket a magyaroknak. Kíváncsiak vagyunk, így folytatja a „Ploket” hogy a leghorvátabb bán, Rauch báró, hogyan fog ebben a kérdésben viselkedni. Fölvívünk benzeteket horvátokat, hogy semmi áron ne adjatok földet idegen kézre, ne engedjétek meg semmi árért, hogy gyermekeiteket megfosszák nemzetiségüktől és hogy nyelveteket elrabolják.

— **Ügynökök** kik sorsjegyeknek részletfizetésre való eladásával foglalkozni óhajtának, magas jutalék mellett felvétetnek. Havonta 200—500 koronát jövedelmez. Valuta Bank Rt. Budapest, Váci körút 48.

— **Kirándulás Zenggbe és Arbeba.** A Magyar-horvát tengeri gőzhajózási társaság „Tatna” szalongozósával kedden, e hó 22-én kirándulást rendez Zenggbe és Arbe szigetére. Indulás Fiuméből reggel 7 órakor, visszatérés este 9-kor. Menetár oda és vissza 10 korona.

— **Halálos szerencsétlenség a „Carpathia”-n.** A ma Newyorkból Triestbe érkező „Carpathia” Cunard-gőzösn a parancsnok jelentése szerint a napokban az Atlanti óceánon halálos szerencsétlenség történt. Bellasich József chersánói (isztriai) születésű 36 éves hűtő egy gépneger szétrobbanás következtében súlyos káros- és belső sérüléseket szenvedett, melyek folytán több órai kínlás után meghalt. Schmidt N. kapitány a szokásos módon zsákba varrva temettette el a szerencsétlent az óceán hullámai közé.

— **Lopások az Ungaro-Croatánál.** Az Ungaro-Croatának a Via Governóban levő műhelyében nagyborszábasu bronz- és fémlapásoknak jűttek nyomára. Eddig öt munkást bocsátottak el. A rendőrség kihallgatja ezeket és folytatja a vizsgálatot a további bűnösök és az orgazdák kiderítésére.

— **Fiume—ravennai heti vonal.** A Magyar-horvát tengeri gőzhajózási részvénytársaság lapunk útján is tudomására hozza a közönségnek, hogy a személy- és áruforgalomra berendezett új járatot létesített Fiume és Ravenna között, mely folyó évi október hó 5-én a következő menetrenddel lép életbe;

Indulás Fiuméből: hétfőn este 6 órakor. Érkezés Ravennába: kedden reggel 9 órakor. Indulás Ravennából: kedden este 6 órakor. Érkezés Fiuméba: szerdán reggel 9 órakor. A járatot a „Dalmatia” 260 brutto tonnatartalommal bíró gőzös fogja teljesíteni.

A gőzös egyelőre a személyszállításra I. osztálylyal nem rendelkezik, hanem csak II. és III-ik osztálylyal utasok részére van berendezve.

A menetárak a következők: II. oszt. 8 korona és III. oszt. 5 korona személyenként az

KALOGÉN

**BRÁZAY, SÓSBORSZESZ
FOGKRÉMA LEGJOBB**

egyszeri oda- vagy visszautazásra. Az ágy használatáért a II. osztályban 1 korona külön díj fizetendő.

Az áruszállításra nézve ugyanazon díjtételek lesznek érvényben, mint a fume—velencei vonalon.

Telefon-számok :

Szerkesztőség	954
Kiadóhivatal	229
Nyomda	920

Távirat ◀▶ Telefon.

Az interparlamentáris konferencia.

BERLIN, szept. 19. Az interparlamentáris konferencia mai ülése után a tagok közös bankettel rendeztek. Apponyi Albert az ebéd folyamán magas szárnyalású felköszöntőt mondott, melyben Németországot a béke szirtjének nevezte.

Bogdanovics ismét megbukott.

KARLÓCA, szept. 19. A görög keleti szerb kongresszus mai ülése iránt óriási az érdeklődés. A karzatok már jóval az ülés megnyitása előtt zsúfolásig tömve vannak. Az utcákon nagy néptömeg hullámzik. A csendőrség nagy számban vonult ki.

Ugy a radikálisok mint az önálló pártiak tegnap késő éjjelig tanácskoztak. A vita mindkét pártban rendkívül heves volt, sőt a radikálisoknál 25 Szevics-párti ki is vonult a teremből.

Ma délelőtt tíz órakor nyílt meg a kongresszus ülése. Az elnök a közönséget eltávolítja a karzatról, azután megkezdődik a bizalmas szavazás, mely 11-től 1 óráig tartott. A szavazás eredménye az, hogy Szevics Mitrován károlyvárosi szerb püspök 40 szavazatot, Nikolics Miron pakráci püspök 27 szavazatot és Bogdanovics Lucian budai püspök mindössze 3 szavazatot kapott. Elnök ennek folytán Szevics Mitrofant megválasztott szerb patriarkának jelentette ki, azonban Szevics rögtön a kihirdetés után leköszönt patriarkai méltóságáról.

Lánczy Ilka meghalt.

BUDAPEST, szept. 19. Lánczy Ilka, a Nemzeti Színház nagy nevű művésznője, ki már hetek óta súlyos beteg volt, ma délelőtt budapesti lakásán meghalt. Lánczy Ilka izületi csuszban szenvedett. Ma reggel ágyához hívatta Tibor nevű fiát, megölelte és azt mondta neki:

„Isten veled Tibor fiam, éj boldogul; az ember estig meg is halhat“, aztán feje hátrahanyatlott és fia karja között kiszendvedett.

A halál híre gyorsan terjedt el a fővárosban és művésztársai valamint a közönség körében nagy részvétet keltett. A Nemzeti Színház épületére gyászlobogót tűztek ki.

Mérey-Horváth Károly afférja.

GRAC, szept. 19. Mérey-Horváth Károly, az ismert hírlapíró, aki tudvalevőleg a paktumot Kossuth Ferenc és Fejérváry darabont miniszterelnök között közvetítette, tegnap a gráci állomásfőnököt szóváltás után véresre verte. Ennek folytán letartóztatták és a gráci rendőrség ma délelőtt hatóság elleni tettlegesség miatt megindította ellene a bűnvádi eljárást. Mérey-Horváth táviratilag a budapesti rendőrséghez fordult közbenjárásért.

Agyonlőtt cigányok.

TOLNA, szept. 19. Ma a közeli Szakes mellett a csendőrség üldözőbe vett egy nagyobb kóbor cigánycsapatot, melyet több elkövetett rablás miatt kerestek. Üldözés közben a csendőrség három cigányt agyonlőtt.

Nem engedélyezett felvonulás.
BUDAPEST, szept. 19. A fővárosi szocialdemokrata párt egy küldöttsége ma megjelent a főkapitánynál és bejelentette neki, hogy a hétfőn este tartandó nagygyűlések után tüntető felvonulást szándékozik a párt rendezni. Boda Dezső főkapitány a bejelentést nem vette tudomásul és a tüntető felvonuláshoz az engedélyt megadta.

Serdülő lányok és fiúk

erősekké és vidorokká fejlődnek, elvesztik lehandoltságukat, hogyha a szükséges táplálékot

A Scott-féle Emulsio

AZ Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halászt — kérjük figyelmeztetni.

alakjában élvezik, a mely az összes erősítő szerek között a legkiválóbb. Orvosok és bábák a SCOTT-féle Emulsiót a legmelegebben ajánlják az utóbbi 32 év óta. Édes mint a Könnyebben emészthető mint a tej.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fill.
Kapható minden gyógytárban.

VELENCE HOTEL MODERNE MANIN

A Márkustér közvetlen közelében minden kényelemmel berendezett 120 szobával, lifttel, villanyvilágítással és fürdővel mérsékelt áron.

Gambrinus-étterem polgári árakkal

A Kőbányai Polgári Serfőzde kiváló minőségű söreinek kimérése.

A Velencét látogató magyar közönség kedvenc találkozó helye.

Fontos ujítás!!

Számos család régi óhaja teljesül és a nagyérdemű fogyasztó közönség kényelmét szolgálja

Carlo Frisch

szállító cég
(Via Alessandrina, Jelich ház)
új vállalata, mely a világhírű

Kőbányai Polgári Serfőző n. t.

palacksöreit mindenkinek lakásába költségmentesen szállítja.

Arusítja:

a világos márciusi sört,
a kőbányai barátsört és a serfőzdenek különleges, a leghevesebb orvos tanároktól ajánlott gyártmányát a

„Szent István“ védjegyű Dupla maláta sört.

Rendelések, 12 palackot meghaladó mennyiségben, a nap bármely szakában, gyorsan és gondosan teljesíttetnek.

Dijmentes házhoz szállítás!

Kicsinybeni eladás a Via Alessandrina-i raktárhelyiségben.

Naponta frissen töltött palacksörök.

Fontos ujítás!

Dr. Pachany A.

fogorvos Fiumében (Zmaic ház)

működik naponként d. e. 9-12 d. u. 2-6

Használt és új zsákok raktára.

Bel- és külföldi gyártmányu új és használt zsákok vétele és eladása.

Rupnik Emil

Ürményi-tér 6. sz. Steinmann-féle ház.

Telefon 226. sz.

Első flumei magyar uri és női fodrász terem az Adria Palotában.

Külön női teremben hajmosás, fésülés, és mindennemű modern hajmunkák végeztetnek.

Az uri teremben pontos és jó kiszolgálás.

Catti György utóda

cs. és kir. udvari szállító

GYÓGYSZERTÁRA

a városi torony mellett.

Ajánlja magát minden orvosi rendelés azonnali és exakt elkészítésére. Kapható minden gyógyszerészeti különlegesség, gyógyszappanok, az összes ásványvizetek, toalettcikkek és szépítőszerek stb. stb.

Helyiség változás.

Bátorkodom a n. é. közönséggel tudatni, hogy az eddig a Via Andrassyban fennállt

kávé- és tejsarnokomat

a Piazza Elisabetta és Via Adamich sarkára (az Adria palotával szemközt) helyeztem át.

A n. é. közönség szives pártfogást kéri tisztelettel

Telefon 534.

Fleischhacker C.

FEKTOR

az egyetlen
hashajtó limonádé.

Kellemes ízű, gyors és biztos hatású.

Szükséges minden háztartásban!

Kapható mindenütt. Üvege 80 fill.

„Kolumbus“ vegyszeti gyár részvénytársaság.
Budapest, VIII., József-utca 16—18.

Vegyztisztító és szabóműhelyemet

ház lerombolása miatt áthelyeztem

Via Cappuccini 6.

A n. é. közönség további bizalmát és nagy megrendelését várva tisztelettel

Löwinger Mór.

Levelező-Lap hívásra készséggel házhoz megyek.

Élő virágcsokrot,

koszorút, virágdiszítést bármely alkalomra izlésesen s olcsón készít Kovács Teréz virágkereskedése Fiume, Corsia Deák 30 (az Ossoinak-ház kapubejárójában).

Cserepes növényben nagy választék.

Telefon sz. 19.

Telefon sz. 19.

Wellmann Testvérek

Vas- és fémáru kereskedés

Via del Pozzo 2 — FIUME — Via del Pozzo 2.

Raktárak Via delle Pille 4 és Scoglietto 2. sz.

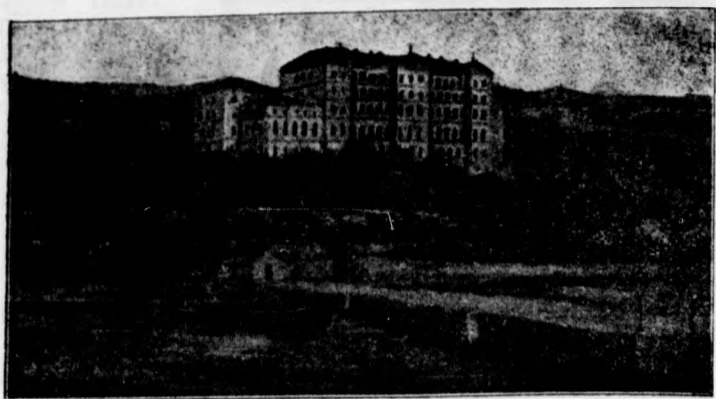
ajánlják dusan felszerelt raktárakat vas- és fémáruban, mindenféle szerszámokban és épületvasalásokban.

Feliratok — Másoló prések. — Sulyzók.

Nagy raktár hidas-, tizedes és konyha-mérlegekben „KOMET” önműködő ajtózáró készülék.

Forgópisztolyok. — Szobapuskák. — Töltények.

II.

Az új bérlő által teljesen újjáalakított és kiválóan vezetett
THERAPIA PALACE - CIRKVENICÁBAN
kiváló ellátást és kifogástalan kényelmet nyújt mérsékelt áron.
Villanyvilágítás, házi fürdők, remek fővényű tengeri fürdő, saját tehenészet, jéggyár stb. Orvos a házban.

Felvilágosításokkal készséggel szolgál

Az Igazgatóság.

A mosás akár a tánc,
Pártsága nem kerül,
Schicht szappant ha használod,
szívvel is örül.

Schicht szavasszappana
esodlatos, hatékony tisztítóerőjét saját szerinti előállításának és a leg jobb nyersanyagok leg gondosabb kiválasztásának köszöni.

Schicht szavasszappana
kíméli a kezeket és a fehérműt!
Megtakarít fáradságot és vesztést!
Kíméli emellett az egészséget!
Megtakarít pénzt, időt és munkát!
Tisztasága 30.000 koronával szavatoltatik.

Első fiumei magyar kárpitós és diszitó

Fiume, via Serpentina 20.

Vállal a leggyorsabbtól a legmodernebb berendezésig minden nemű kárpitós, diszitó és angol börmunkát jutányos árban.

Szíves pártfogást kér **Garami József.**
a budapesti Steinschneider udv. szállító cég volt munkavezetője.

SAVOY RESTAURANT

Ponte Goldoni — VELENCE — San Marco.

Az előkelő idegenek találkozó helye.

Luncheon és diner fix áron — és étlap szerint.

Tulajdonos: **Leupold Alfréd.**

Hotel Meublé Jolanda

VELENCE,

Riva degli Schiavoni

a hozzátartozó Bavaria étteremmel. A vaporetto megállóhelye. Gyönyörű kilátással. Tiszta kényelmes szobák. Olcsó árak. Családok számára külön megállapodások.

Tulajdonos
Inganni E.

A DREHER ANTAL-féle egyesült sörgyárak részvénytársaságának.

(gyár Budapest-Kőbánya) FIUMEI FŐRAKTÁRA.

Iroda: Ürményi-tér 6. — Telefon szám 22.
Jéggyár: Canale-utca, Steinmann-ház.

GYÓGYHATÁSÚ DUPLA MALÁTA SÖR

Orvosok által ajánlott gyógyító hatású sör. A sör hetenként 25 majolika palackot tartalmazó eredeti ládában érkezik frissen a gyárból. — Ezen kitűnő sörön kívül állandóan raktáron van kiviteli és márciusi sör, 1/4, 1/2 és 1 hl.-es hordókban és 50 fél literes palackot tartalmazó eredeti ládában

Vendéglősök rendelésre barna dupla maláta sört is kapnak. — Bárhova házhoz is történik szállítás.

DETAIL ELÁRUSÍTÁS: minden jobb fűszer- és csemege-üzletben.

Mindenkor friss csapolás:

Főképviselet: Rupnik Emil, Ürményi-tér 6.

SPORT VENDÉGLŐ

Fiume, via Germania 2 a Jellačić kaszárnya mellett.
Izletes magyar konyha. - Kitűnő borok.
Kőbányai Polgári Sör.
KUMIN FERENCZ vendéglős.

ADRIA ÉTTEREM

— FIUME, —

Piazza Elisabetta. o—o—o Via Adamich.

A város központjában.

Idegenek találkozó helye.

Kitűnő konyha.

Minden időben friss halak.

Maluszewszki Szaniszló CENTRAL KÁVÉHÁZA

és cukrászdája

CIRKVENICA

közvetlenül a tengerpart mellett.

Kitűnő italok és frissítők.
Legfinomabb cukorsütemények.

Első fiumei magyar szobafestő és fénymázoló.

Vállal minden e szakmába vágó munkát a legjutányosabb árak mellett. Szigorú pontosság s kiváló szakértelem.

A n. é. közönség b. pártfogását kéri

ALTBERGER IGNÁCZ.

Fiume, Via Sanità Adria Palota.

TELEFON 923.

Grande kávéház

Fiume, Piazza Andrásy

(a Corso végén.)

Elsőrendű kávéház.

Europa kávéház

— Fiume, Adamich-tér és Corso sarkán —

Magyar lapok! — Modern kényelem!

NEW-YORK

áruház

FIUME, Via Andrassy I. sz.

az általánosan elismert legolcsóbb bevásárlási forrás férfi és női divatcikkek és rövidáruban.

Bonbonnière Mőve

Előkelő Mulató

Abbazia Bristol - szálló

Estéenként nemzetközi varieté-előadások kizárólag elsőrendű

művészi erők felléptével.

Kitűnő szellőztetés.

Kérjen bérmentve árlapot mintákat a vadászatra, erdőbe és turisztikára leghatalmasabb stájer

férfi-női lodenszövetből

és aalkmenyi, férfi- és fiuruhához, felöltőhöz és ulsterhoz vajó divat-szövetből a legolcsóbbtól a legfinomabb minőségig a tisztességesnek elismert

OBLAK VINCENZ

első és legnagyobb lóden-kiviteli, udvari szállító cégtől

GRACZ MURGASSE 9 K.